

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเราอยู่ตลอดเวลา และเราได้ใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในวงการต่าง ๆ มากมาย เป็นต้นว่า ในวงการแพทย์ การทหาร การเกษตร การอุตสาหกรรม การคมนาคม การสื่อสาร รวมทั้งในวงการศึกษาด้วย

เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในทางการศึกษา หรือที่เราเรียกกันว่าเทคโนโลยีการศึกษา (Educational Technology) นั้น หมายถึงการนำเอาความรู้ เทคนิควิธีการ ตลอดจนการนำเอาเครื่องมือ อุปกรณ์และวัสดุต่าง ๆ อันเป็นผลผลิตมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ มาใช้ร่วมกันอย่างมีระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าต่อไป (Good 1973 : 592; Richmond 1970 : 5; Gaebraith 1967 : 12; วิจิตร ศรีสะอ้าน 2516 : 98; ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2523 : 16; ชม ภูมิภาค 2527 : 4; นิพนธ์ ศุขปรีดี 2528 : 9)

เทคโนโลยีการศึกษาได้มีบทบาทสำคัญในสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน สามารถทำให้เราทราบทิศทางการพัฒนาการของเทคโนโลยีการศึกษาได้เป็นอย่างดี (ไชยยศ เรืองสุวรรณ 2526 : 284) ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 ซึ่งมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา และหลักสูตรอย่างกว้างขวาง ต่อมาอัตราเร่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เป็นไปอย่างรวดเร็ว และความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการแขนงต่าง ๆ มีมากขึ้น ประกอบกับเทคโนโลยีการศึกษามีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น จึงมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาชาติขึ้นอีกในปี 2520 นี้เอง นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงหลักสูตรในระดับประถมและมัธยมศึกษา ให้มีการศึกษา ค้นคว้า ทดลองมีมากขึ้น เน้นการศึกษาเพื่อปวงชน มุ่งให้ผู้เรียนนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต เน้นในเรื่องการเสาะแสวงหาความรู้ และสร้างค่านิยมในสังคมไทยอีกด้วย จะเห็นได้ว่าจากสภาพการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน เทคโนโลยีการศึกษาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ทางการศึกษา และปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อันเป็นการสร้างสภาพการ เรียนรู้ที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ที่จะ

เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความสะดวกอย่างมีระบบ

เทคโนโลยีการศึกษาได้เจริญก้าวหน้า และขยายตัวไปอย่างรวดเร็วทั้งในด้านวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการต่าง ๆ ปัจจุบันเทคโนโลยีการศึกษามีได้มีบทบาทแต่เพียง เป็น เครื่องช่วยการเรียนการสอนแต่เพียงอย่างเดียว กลับได้แพร่หลายออกไปสู่วงการอื่น ๆ อย่างกว้างขวางในรูปแบบ และวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวงการบันเทิง วงการธุรกิจ หรือแม้แต่ในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ซึ่งต่างก็มีจุดมุ่งหมายที่จะใช้เทคโนโลยีการศึกษาเป็นตัวกลางในการสื่อความหมาย หรือเป็นการโน้มน้าว ให้ผู้รับมีความเข้าใจในเนื้อหา หรือ เข้าใจในความต้องการของผู้ใช้ทั้งสิ้น

คณะกรรมการเกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (The Commission of Instructional Technology) ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญต่อการศึกษา หอสรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. เทคโนโลยีการศึกษาช่วยให้ผู้เรียน เรียนได้กว้างขวางขึ้น เรียนได้เร็วขึ้น ได้เห็นหรือสัมผัสกับสิ่งที่เรียน และเข้าใจได้อย่างสมบูรณ์และในขณะเดียวกันก็ยังทำให้ครูมีเวลาให้กับนักเรียนมากขึ้นอีกด้วย
2. เทคโนโลยีการศึกษา สนอง เรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถทำให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ตามความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี
3. เทคโนโลยีการศึกษา สามารถจัดการศึกษาให้อยู่บนรากฐานของวิธีการทางวิทยาศาสตร์
4. การนำสื่อการศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ เทคโนโลยีการศึกษามาใช้จะทำให้การศึกษามีพลังมากขึ้น
5. เทคโนโลยีการศึกษา สามารถทำให้การเรียนรู้อยู่แต่เอื้อม
6. เทคโนโลยีการศึกษา ก่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา (Sindey G. Tickton 1970 : 82 อ้างถึงใน ไชยยศ เรื่องสุวรรณ 2526 : 22)

จากความสำคัญของเทคโนโลยีการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีการศึกษานั้น ครอบคลุม เรื่องสำคัญ 3 ด้านด้วยกัน คือ การนำเครื่องมือและอุปกรณ์ใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน

การผลิตวัสดุการสอนแนวใหม่ (Instructional Materials) และประการสุดท้าย คือ การใช้เทคนิคและวิธีการสอนใหม่ (Innovations) (วิจิตร ศรีสะอ้าน 2516 : 120-123)

ความจำเป็นที่จะต้องนำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในกระบวนการให้ศึกษานั้น ก็คือความพยายามที่จะปรับปรุง รูปแบบ ระบบ หรือวิธีการดำเนินงานด้านการศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้า มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้มากยิ่งขึ้นนั่นเอง โดยเหตุดังกล่าววนักการศึกษาทั้งหลาย จึงพยายามค้นคิดหาวิธีการ เครื่องมือ และอุปกรณ์ใหม่ ๆ มาทดลองใช้ในกระบวนการจัดการศึกษาอยู่เสมอ ๆ (ทวีป อภิลิทธิ 2522 : 21) นอกจากนี้นักศึกษียบางท่านยังเห็นว่าความจำเป็นในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน เกิดขึ้นเพราะจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วอันมีผลกระทบต่อจัดการศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา จนต้องนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย (วาสนา ชาวทา 2525 : 4-5)

จากการที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกระบบการศึกษามีปัจจุบัน ได้เห็นความสำคัญของเทคโนโลยีการศึกษา นำมาใช้ในงานต่าง ๆ เป็นอย่างมากจึงอาจทำให้ภาพพจน์เกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษาขยายขอบเขตออกไป และมีความหลากหลายมากขึ้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรมีการศึกษาถึงภาพพจน์ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษา ในแง่ของความหมาย บทบาท ความสำคัญ ความจำเป็น ความต้องการ สถานภาพ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นที่มีต่อเทคโนโลยีการศึกษาของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นการวางแผนทางการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านเทคโนโลยีการศึกษาในอนาคตต่อไป ฉะนั้นด้วยความสำคัญดังกล่าว จึงเป็นมูลเหตุให้มีการวิจัยนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและสำรวจความคิดเห็น เกี่ยวกับภาพพจน์ของ เทคโนโลยีการศึกษาไทยปัจจุบัน ในทัศนะของบุคลากร ด้านเทคโนโลยีการศึกษาไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ภาพพจน์เทคโนโลยีการศึกษาไทย ในการวิจัยนี้ จะศึกษาความคิดเห็น เฉพาะ ความหมาย บทบาท ความสำคัญ ความจำเป็น ความต้องการ สถานภาพ ปัญหาและอุปสรรค

ในการใช้เทคโนโลยีการศึกษาเท่านั้น

2. บุคลากรด้านเทคโนโลยีการศึกษา ที่ใช้ เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นบุคลากรด้านเทคโนโลยีการศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างละ 200 คน รวมเป็น 400 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

บุคลากรด้านเทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษา

2.1 มีคุณวุฒิทางการศึกษาดังแต่ระดับปริญญาตรี จนถึงปริญญา เอกทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา หรือ

2.2 เป็นบุคลากรในหน่วยงาน เทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษา บุคลากรด้านเทคโนโลยีการศึกษานอกสถานศึกษา

2.3 มีคุณวุฒิทางการศึกษาดังแต่ระดับปริญญาตรี จนถึงปริญญา เอกทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา หรือ

2.4 มีคุณวุฒิทางการศึกษาในสาขาอื่น และปฏิบัติงานหรือเป็นบุคลากรด้านเทคโนโลยีการศึกษา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ภาพพจน์ หมายถึง ภาพรวมของลักษณะ และคุณสมบัติต่าง ๆ ที่บุคคลจัดจำแนกตามภาพในใจที่ตนเคยมีความประทับใจมาก่อนแล้ว และสามารถบอกลักษณะของภาพเหล่านั้นทางวาจาให้ผู้อื่นทราบได้ (ซุมพร ยงกิตติกุล, เพ็ญพิไล ฤทธาคานานนท์ และนิรมล ชยุดสาทกิจ 2529 : 21)

2. เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง การนำแนวความคิด เทคนิควิธีการ อุปกรณ์และเครื่องมือ อันเป็นผลผลิตมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์มาใช้ร่วมกันอย่างมีระบบ เพื่อช่วยให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดให้

3. บุคลากรด้านเทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านเทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย

มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี จนถึงปริญญาเอกทางด้าน เทคโนโลยีการศึกษา

4. บุคลากรด้านเทคโนโลยีการศึกษานอกสถานศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านเทคโนโลยีการศึกษาในกระทรวงอื่น (ที่มีใช้กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย) บริษัท ธนาคาร รัฐวิสาหกิจ มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาเอกทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา หรือมีวุฒิการศึกษาในสาขาอื่นและปฏิบัติงาน หรือ เป็นบุคลากรด้านเทคโนโลยีการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อจะได้ทราบถึงภาพจน์ เทคโนโลยีการศึกษาไทยปัจจุบันในทัศนะของบุคลากรด้าน เทคโนโลยีการศึกษาไทย
2. เพื่อ เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร และการ เรียนการสอนวิชา เทคโนโลยีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกในปัจจุบัน
3. เพื่อ เป็นแนวทางให้ผู้ที่สนใจ ได้ศึกษาทัศนะ ความคิดเห็น เพื่อทำการค้นคว้า และวิจัย ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย